

L'últim dia abans de demà, d'Eduard Márquez, inaugura la tardor literària 2013

ANDREU CARRETERO

Eduard Márquez, autor de poesia, narrativa infantil i juvenil, va ser finalista del premi Crexells el 2012 amb la novel·la *L'últim dia abans de demà*, a només dos vots de l'obra guanyadora, *Jo confesso*, de Jaume Cabré. És professor de la prestigiosa Escola d'Esriptura de l'Ateneu Barcelonès i participa regularment en un programa de Catalunya Ràdio sobre llibres els diumenges al matí.

Quant a la novel·la *L'últim dia abans de demà*, és una obra diferent dins de la trajectòria literària de ficció de Márquez. És una obra que té molt de biogràfic i on s'intueix que l'autor tenia ganes de fer un retrat generacional concret a partir d'un fet desencadenant: la trobada amb un antic amic. Márquez va explicar que, efectivament, la novel·la partia d'aquesta anècdota personal però també d'un article de Javier Marías, *Los antiguos amigos* publicat a *El País* el novembre del 2006, on fa una reflexió sobre els amics que han anat desapareixent de les nostres vides amb el pas del temps, i, encara, de la novel·la *L'última nit* de James Salter, a qui fa referència en la citació inicial que apareix a *L'últim dia abans de demà*. En la novel·la Márquez volia parlar de dos grans temes: en primer lloc, la vulnerabilitat, entenent que tothom és molt més fràgil del que es pot pensar; i en segon lloc, la precarietat del que fem per protegir-nos. Però, al rerefons de la

trama també hi trobem les absències i la pèrdua de la innocència.

L'autor va trigar cinc anys i mig per escriure l'obra, tot i les només 150 pàgines que té, i, a continuació, va fer una relació del procés de producció de la novel·la i les diverses decisions tècniques que implica. Per començar, l'espai: en aquest cas, Barcelona i el Port de la Selva (per ell, autèntic paradís perdut). El temps era obvi: partint de 1968 fins al present. Quant als personatges, tots són reals, de debò, si bé alguns d'ells són en realitat un barreja de persones. La història només es podia explicar des de dintre, és a dir, en primera persona, i amb un temps intern que havia de ser el present, fent de manera que el lector fos sempre ben a prop, justa al davant, ben enganxat al que anava passant.

Pel que fa al desenvolupament

de la història, la novel·la té dos plans bàsics: el real, que és l'abans de la trobada amb l'amic, tot ell cert i autobiogràfic; i el fictici, tot el que passa a partir del retrobament, especulant literàriament amb *què passaria si*. Márquez, per fer encara més autèntic el pla real, va mostrar al públic diversos elements que apareixen al llibre: la caps de Nivea amb figuretes fetes amb escuradents i cigrons pel seu pare, una baralla de cartes amb noies lleugeres de roba, relacionades amb la seva primera feina remunerada, el llibre de poesia de Gil de Biedma, la revista universitària amb un dibuix de Tàpies a la portada, el butlletí escolar de La Salle...

També va mostrar els esborranys de la novel·la i com havia combinat les sis grans trames que la componen. Va comparar la trama principal amb un

Eduard Márquez i
Araceli Ferrer.
Foto: Enric Subià

fil d'estendre roba d'on pengen, en ordre, endreçades, la resta de trames com escenes o flaixos de memòria. Va explicar que la distribució de les escenes havia estat molt premeditada i que responia a una doble finalitat: mantenir la tensió narrativa (anticipar i amagar informació al lector per mantenir-lo enganxat) i establir un diàleg d'escenes, una alternança de trames amb idea de complementarietat, de donar respirs al lector.

El procés d'escriptura, de tota manera, comporta un procés recurrent de reescriptura, de correcció, de poliment, fins assolir aquell equilibri entre fons i forma que dóna qualitat al text literari. Quant a la correcció, Márquez va explicar que, per ell, incloïa quatre nivells: lingüístic (sense errors ortogràfics, sintàctics...), eufònic (ha de sonar bé, s'ha de poder llegir en veu alta...), lèxic (ric i sense repeticions que no tinguin una finalitat estilística) i

coral (fer llegir l'obra a mitja dotzena de persones amb sensibilitats diferents perquè n'opinin).

Ja al torn obert d'intervencions, des del públic es va comentar com l'estil minimalista era un dels encerts del llibre. Márquez va respondre que, evidentment, estava molt relacionat amb la poesia, que ja des dels set o vuit anys volia ser escriptor, que primer havia escrit més poesia i que al llibre havia treballat amb molta depuració, perquè la prosa tingués el màxim de transparència i res no hi fos sobrer. A la pregunta de si tenien un valor simbòlic els fragments literals del documental sobre Terranova que apareixen intermitentment, l'autor va manifestar que havia estat casual, però cert, i que en un principi el títol provisional del llibre havia estat justament *Terranova* i que va trigar força a trobar el títol final, més per les pressions dels seus editors que per convicció personal.

Márquez va reflexionar també

sobre què dóna ofici per escriure: llegir molt, fer de corrector i d'escriptor d'encàrrec, fer classes... i com tot aquest bagatge permet agafar una història i donar-li la volta. Segons Márquez, el gran repte d'una història és trobar com explicar-la, sempre documentada a fons i sent sincer amb el lector. Quant a la dificultat inicial que algú manifestava que havia tingut en començar la novel·la per la tècnica a base de flaixos, l'autor va argumentar que és a l'inici de la novel·la que se situen les regles del joc per part de l'escriptor i que, passades unes pàgines, tothom entenia l'estructura de l'artefacte literari. *L'últim dia abans de demà* és, en paraules de l'autor, un llibre molt difícil de construir, un llibre dur per la temàtica, però esperançat, tal i com queda reflectit a la darrera frase i en el propi títol. En definitiva, un bon llibre per començar les jornades de la Tardor Literària d'aquest any.

TARDOR LITERÀRIA

La néta d'Adam: una història de dones

LLORENÇ SOLDEVILA I BALART

Patricia Gabancho forma part d'un conjunt d'escriptors i escriptores intergeneracionals (Monika Zgustová, Najat El Hadmi, Matthew Tree, Pius Alibek...) procedents de les més diverses cultures que a finals de la dècada dels noranta han decidit crear la seva obra en la llengua del país. Aquest és un fenomen nou en les nostres latituds que no s'havia donat ni amb els autors d'ascendència castellana que s'establien al país anys enrere, tant de procedència peninsu-

lar com sud-americana. Patricia Gabancho, precisament nascuda a l'Argentina, va ser de les primeres escriptores d'origen forani que es van posicionar respecte a la llengua i cultura d'aquest país. En un ja llunyà, 1980, va publicar *Cultura rima amb confitura*, una primera aproximació a la realitat cultural d'aquell inici de la transició. La seva trajectòria intel·lectual ha anat progressant no només en l'assaig sinó també en la ficció. *La néta d'Adam*, la seva primera novel·la, va resultar guanyadora del prestigiós Premi

Prudenci Bertrana de 2012.

Tot i que és una assídua als actes culturals a Argentonina, ha estat la primera vegada que ha vingut a parlar-hi de literatura. La seva és una novel·la fresca, amb una llengua híbrida perquè les protagonistes argentines s'expressen en el castellà bonarense. Tanmateix, la veu de la narradora flueix amb una depurada versalitat i embolcalla màgicament i tràgica, sense caure en el melodrama, una història de dones: Juana, la mare, la néta d'Adam, mirall d'una Argentina de classe mitjana